

TEMMUZ AYI FİYAT GELİŞMELERİ

6 Ağustos 2024

Özet

Tüketici fiyatları temmuz ayında yüzde 3,23 oranında yükselirken, yıllık enflasyon 9,82 puan azalışla yüzde 61,78 seviyesine gerilemiştir. Yıllık enflasyon, yüksek bazın da etkisiyle tüm ana gruplarda düşüş sergilemiştir. Aylık fiyat artışı ise önceki aya kıyasla güçlenmiş, söz konusu gelişmede maktu vergi güncellemeleri ile yönetilen ve yönlendirilen kalemlerdeki fiyat artışlarının etkisi belirgin olmuştur. Nitekim, enerji grubu, mesken elektrik tarifelerinde yapılan artış ile akaryakıt ve tüp gazdaki otomatik vergi düzenlemesini takiben, yüksek fiyat artışıyla temmuz ayında öne çıkmıştır. Gıda grubunda aylık enflasyon yataya yakın seyrederken, mevsimsel ortalamalarının üzerinde artış sergileyen taze meyve ve sebze fiyatları daha olumlu bir görünümün önüne geçmiştir. Hizmet grubunda aylık fiyat artışı güçlü seyrini korumuş, alt gruplar genelinde fiyat artışlarının yükseldiği izlenmiştir. Diğer taraftan, temel mal enflasyonu düşük seyretmeye devam etmiştir. Kur ve iç talep gelişmelerini takiben dayanıklı mal fiyatları ılımlı bir şekilde yükselmiş, mobilya fiyatlarındaki gerileme dikkat çekmiştir. Aylık üretici enflasyonu enerji grubu kaynaklı olarak artarken, yıllık üretici enflasyonu yüksek baz etkisiyle önemli ölçüde gerilemiştir. Bu görünüm altında, mevsimsellikten arındırılmış verilerle B ve C göstergelerinin aylık artış oranları, önceki aya kıyasla sınırlı bir şekilde yükselirken ikinci çeyrek ortalamasının altında kalmış, çekirdek göstergelerin yıllık enflasyonları gerilemiştir.

Bu rapor, fiyat istatistiklerinin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanmasını izleyen iş günü içinde yayımlanmakta ve TCMB'nin bir önceki ayın enflasyon rakamlarına ilişkin ilk görüşlerini ifade etmekte olup, resmi fiyat istatistiklerinin açıklanması ile Para Politikası Kurulu toplantısı arasında geçen süre zarfında aylık enflasyon gelişmelerinin kamuoyu tarafından daha sağlıklı biçimde yorumlanmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Değerlendirmeler

Temmuz ayında tüketici fiyatları yüzde 3,23 oranında yükselmiş ve yıllık enflasyon 9,82 puan azalarak yüzde 61,78 seviyesine gerilemiştir. B endeksinin yıllık değişim oranı 10,09 puan azalarak yüzde 60,31 olurken C endeksinin yıllık değişim oranı 11,18 puan düşüşle yüzde 60,23 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 1 ve Tablo 1).

Yıllık tüketici enflasyonuna katkılar incelendiğinde; temel mal, hizmet, gıda, alkol-tütün-altın ve enerji gruplarının katkıları bir önceki aya kıyasla sırasıyla 3,65, 2,88, 2,75, 0,35 ve 0,19 puan azalmıştır.

Mevsimsellikten arındırılmış verilerde, TÜFE ile B ve C göstergelerinin aylık artışları bir önceki aya kıyasla yükselmiştir (Grafik 2 ve 3). Fiyat artışları, B endeksinin oluşturan gruplardan işlenmiş gıdada düşerken, diğerlerinde yükselmiştir (Grafik 4). Hizmetlerde aylık fiyat artışındaki yüksek seyir korunurken, temel mal enflasyonu düşük seyretmeye devam etmiştir.

Hizmet fiyatları temmuz ayında yüzde 4,39 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu 9,64 puan gerileyerek yüzde 85,63 olmuştur. Yıllık enflasyon haberleşme hizmetlerinde yükselirken, diğer alt gruplarda gerilemiştir (Grafik 5). Aylık enflasyon kira, haberleşme ve ulaştırma başta olmak üzere alt gruplar genelinde güçlenmiştir. Kira alt grubunda aylık artış sözleşme yenileme oranının temmuz ayında artmasının da etkisiyle yüzde 7,04'e yükselirken, yıllık enflasyon yüzde 122,33 olarak gerçekleşmiştir. Haberleşme hizmetleri fiyatları telefon ve internet hizmetleri kaynaklı yüzde 5,46 oranında yükselmiştir. Ulaştırma hizmetleri fiyatlarındaki yukarı yönlü seyrinde akaryakıt fiyatlarındaki artışı takiben, şehir içi ve karayoluyla şehirlerarası yolcu taşıma ücretleri etkili olmuştur. Lokanta-otel alt grubu aylık enflasyonu (yüzde 3,33) bir önceki aya kıyasla sınırlı bir oranda artarken, bu gelişmede yemek hizmetleri öne çıkmış, otel fiyatlarında da yükseliş gözlenmiştir. Diğer hizmetler alt grubunda, sigorta ve sağlık hizmetleri görece yüksek fiyat artışıyla dikkat çekerken, paket turlarda bir miktar fiyat düşüşü izlenmiştir.

Temmuz ayında, temel mal grubu yıllık enflasyonu 12,37 puanlık düşüşle yüzde 38,25'e gerilemiştir. Yıllık enflasyon, dayanıklı mallarda (altın hariç) daha belirgin olmak üzere tüm alt gruplarda düşmüştür (Grafik 6). Mevsimsellikten arındırılmış veriler, temel mal enflasyonunda ılımlı seyrin sürdüğüne işaret etmektedir. Dayanıklı mal (altın hariç) fiyatları döviz kuru ve iç talepteki görünümün yansımalarıyla sınırlı bir aylık artış (yüzde 0,62) kaydetmiş, yıllık enflasyon 15,50 puan düşüşle yüzde 31,39 olarak gerçekleşmiştir. Fiyatlar beyaz eşya (yüzde 1,99), diğer elektrikli ve elektriksiz ev aletleri (yüzde 0,60) ve otomobilde (yüzde 0,88) artarken, mobilyada (yüzde -1,82) gerilemiştir. Giyim ve ayakkabı fiyatları indirim sezonunun etkisiyle yüzde 2,74 gerilemiş, yıllık enflasyon 8,16 puan azalarak yüzde 38,71 olmuştur. Diğer temel mallar alt grubu fiyat artışı ise yüzde 2,34 ile geçtiğimiz aylara kıyasla bir miktar yükselmiştir.

Enerji fiyatları temmuz ayında yüzde 10,00 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu 4,47 puan düşerek yüzde 80,11 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 7). Meskenlerde elektrik fiyat artış oranı yüzde 38,00 olmuştur. TL cinsi uluslararası enerji fiyatlarındaki gelişmeler yanında ÖTV ayarlaması sonrasında akaryakıt ve tüp gaz fiyatları aylık bazda sırasıyla yüzde 10,09 ve 9,10 oranlarında yükselmiştir. Şebeke suyu fiyatları ise aylık bazda yüzde 3,49 oranında artmıştır.

Gıda ve alkolsüz içecekler grubu fiyatları temmuz ayında yüzde 1,83 oranında artmış, yıllık enflasyon 9,17 puan düşerek yüzde 58,91 olmuştur (Grafik 7). Yıllık enflasyon işlenmemiş gıdada 13,15 puan, işlenmiş gıdada ise 5,54 puan gerileyerek sırasıyla yüzde 57,35 ve 60,35 seviyelerinde gerçekleşmiştir (Grafik 8). Taze meyve ve sebze fiyatları sıcak seyreden hava koşullarının da etkisiyle mevsimsel ortalamalarının üzerinde artış sergileyerek daha olumlu bir görünümü sınırlamıştır. Diğer işlenmemiş gıda grubunda, kümes hayvanları eti fiyatlarındaki gerileme devam ederken, kırmızı et fiyatları nispeten yatay seyretmiştir. Böylece, mevsimsel olarak temmuz aylarında gerileme eğilimi sergileyen işlenmemiş gıda fiyatları bu görünümün aksine cari ayda yüzde 1,07 oranında artmıştır. İşlenmiş gıdada aylık enflasyon yüzde 2,55 ile önceki aya kıyasla sınırlı bir yavaşlama kaydederken, bu grupta ekmek-tahıllar kalemi yüzde 3,54 oranındaki fiyat artışıyla öne çıkmıştır.

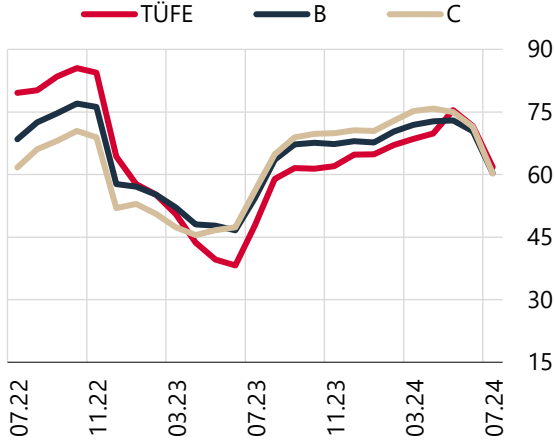
Alkollü içecekler ve tütün fiyatları yüzde 5,84 oranında yükselirken, yıllık enflasyon 8,05 puan düşüşle yüzde 59,88'e gerilemiştir. Yİ-ÜFE artışı kaynaklı maktu vergilerin otomatik olarak güncellenmesi, fiyatları yukarıya çeken temel unsur olmuştur. Temmuz ayında tütün ürünlerinde fiyatların vergi artışının gerektirdiğinden daha sınırlı bir şekilde yükseltilmesiyle, artışın bir kısmı ağustos ayına sarkmıştır. Alkollü içecek fiyatları ise vergi düzenlemesinin ima ettiğinden yüksek bir oranda artmıştır.

Yurt içi üretici fiyatları temmuz ayında yüzde 1,94 oranında artmış, yıllık enflasyon yüksek baz nedeniyle 8,72 puan düşerek yüzde 41,37 olmuştur (Grafik 9 ve Tablo 2). Ana sanayi gruplarına göre incelendiğinde, enerji fiyatları yüzde 6,28 oranındaki aylık artış ile öne çıkarken, dayanıklı ve dayanıksız tüketim malları başta olmak üzere diğer gruplarda fiyat artışlarının daha ılımlı seyrettiği izlenmiştir (Grafik 10). Sektörler bazında incelendiğinde, fiyat artışları genele yayılırken, gaz, rafine petrol ürünleri, su ve suyun artırılması ve damıtılması, içecekler ile bilgisayar-elektronik ve optik ürünlerin imalatı sektörleri öne çıkmıştır.

Grafik ve Tablolar

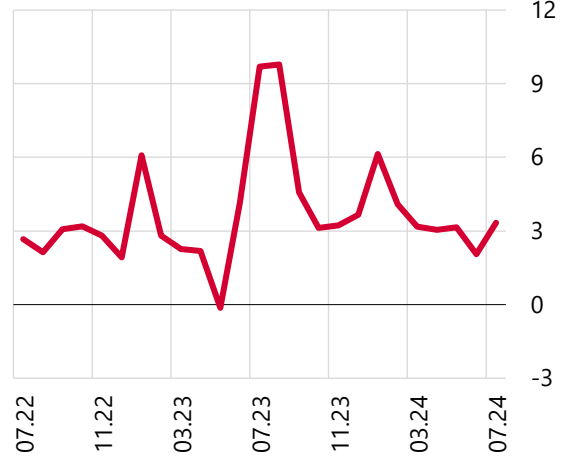
Grafik 1: TÜFE, B ve C

(Yıllık % Değişim)

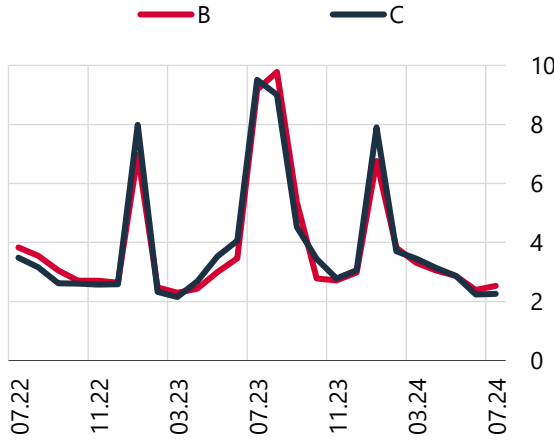
Grafik 2: TÜFE

(Mev. Ar., Aylık % Değişim)

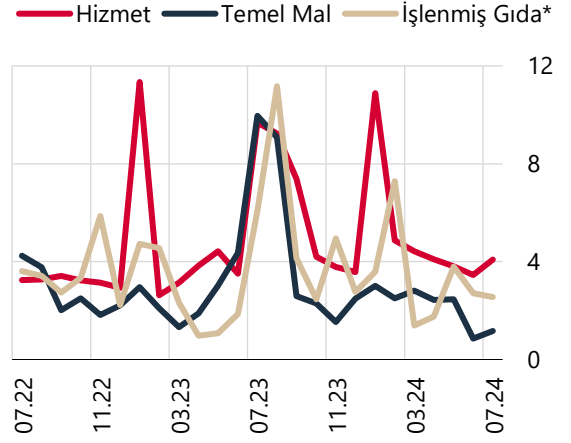
Grafik 3: B ve C Endeksi

(Mev. Ar., Aylık % Değişim)

Grafik 4: B Endeksinin Ana Bileşenleri

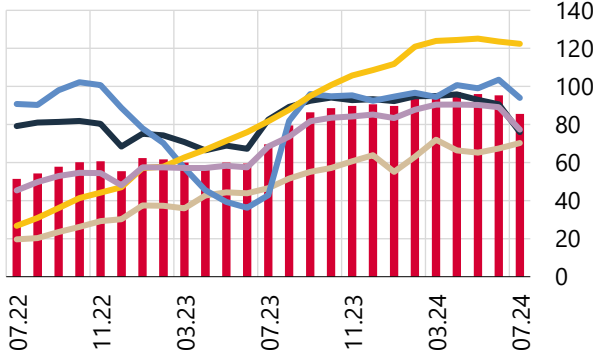
(Mev. Ar., Aylık % Değişim)

* İşlenmiş gıda grubunda istatistiksel olarak anlamlı bir mevsimsel etki bulunamadığı için, ilgili veri grafikte mevsimsel etkilerden arındırılmadan sunulmuştur.

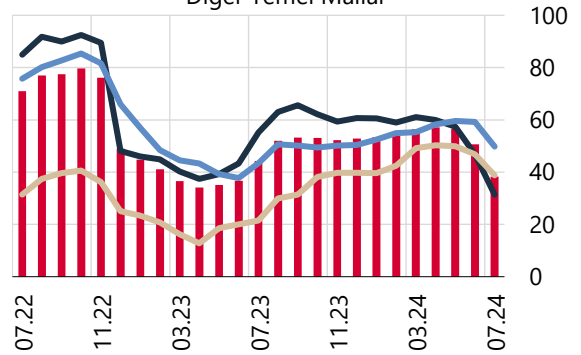
Grafik 5: Hizmetler (Yıllık % Değişim)

Hizmet (red line), Lokanta-Otel (dark blue line), Haberleşme Hizmetleri (gold line), Ulaştırma Hizmetleri (light blue line), Kira (yellow line), Diğer Hizmetler (purple line)

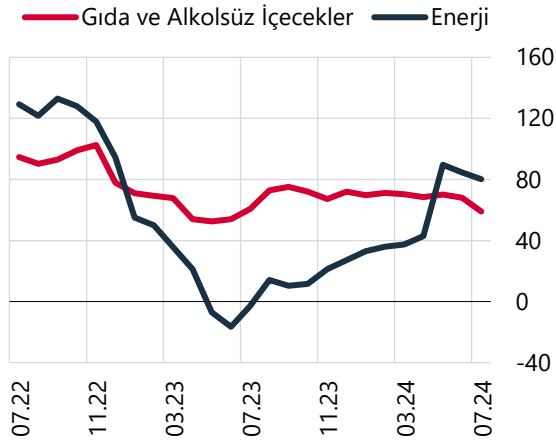
Grafik 6: Temel Mallar (Yıllık % Değişim)

Temel Mal (red line), Dayanıklı Mal (Altın Hariç) (dark blue line), Giyim ve Ayakkabı (gold line), Diğer Temel Mallar (light blue line)

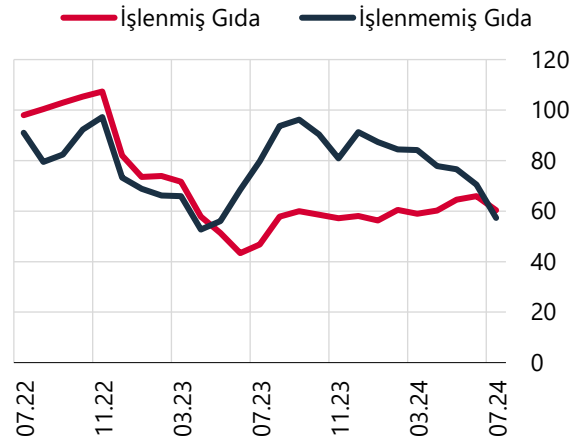

Grafik 7: Gıda ve Enerji

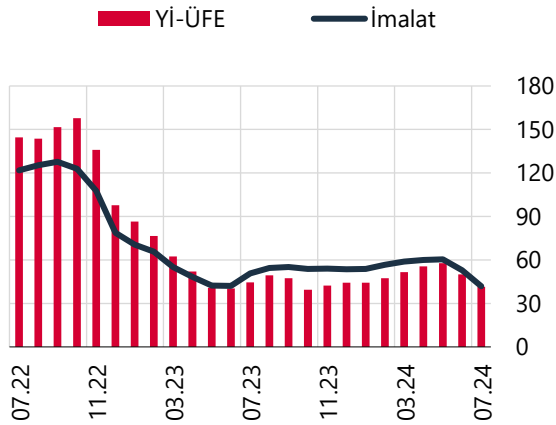
(Yıllık % Değişim)

Grafik 8: İşlenmiş ve İşlenmemiş Gıda

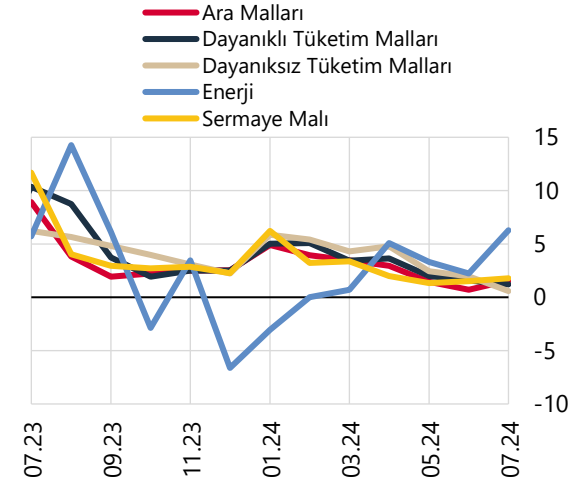
(Yıllık % Değişim)

Grafik 9: Yi-ÜFE ve İmalat

(Yıllık % Değişim)

Grafik 10: Yi-ÜFE Ana Sanayi Grupları

(Aylık % Değişim)

Tablo 1: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Aylık		Yıllık	
	Tem.24	Tem.23	Tem.24	Tem.23
TÜFE	3,23	9,49	61,78	47,83
1. Mallar	2,71	9,35	52,67	40,22
Enerji	10,00	12,73	80,11	-2,86
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	1,83	7,71	58,91	60,72
İşlenmemiş Gıda	1,07	9,51	57,35	79,71
Taze Meyve-Sebze	3,14	17,65	56,59	76,53
Diğer İşlenmemiş	-0,20	5,22	57,73	82,12
İşlenmiş Gıda	2,55	6,08	60,35	46,78
Ekmek ve Tahıllar	3,54	10,22	60,77	46,57
Diğer İşlenmiş	2,07	4,09	60,26	47,01
Enerji ve Gıda Dışı Mallar	1,04	9,71	40,50	44,55
Temel Mallar	0,42	9,40	38,25	44,25
Dayanıklı Mallar (Altın Hariç)	0,62	12,49	31,39	55,23
Giyim ve Ayakkabı (*)	-2,74	2,98	38,71	21,51
Diğer Temel Mallar	2,34	8,73	49,81	43,37
Alkollü İçecekler ve Tütün	5,84	11,17	59,88	46,58
Altın	2,69	17,67	38,95	64,90
2. Hizmetler	4,39	9,81	85,63	69,65
Kira	7,04	7,67	122,33	81,69
Lokanta ve Oteller	3,33	11,92	76,04	82,62
Ulaştırma Hizmetleri	4,84	10,03	93,93	42,76
Haberleşme Hizmetleri	5,46	3,74	70,23	46,54
Diğer Hizmetler	3,42	10,27	77,33	68,34
3. Temel Göstergeler				
B - İşlenmemiş Gıda Ürünleri, Enerji, Alkollü İçkiler ve Tütün ile Altın Hariç TÜFE	2,47	8,92	60,31	54,32
C - Enerji, Gıda ve Alkolsüz İçecekler, Alkollü İçkiler ile Tütün Ürünleri ve Altın Hariç TÜFE	2,45	9,61	60,23	56,09
D - İşlenmemiş Gıda, Alkollü İçecekler ve Tütün Ürünleri Hariç TÜFE	3,42	9,41	62,57	43,99
F - Yönetilen-Yönlendirilen Fiyatlar Hariç TÜFE	2,56	9,80	59,52	53,86

Kaynak: TÜİK.

* Giyim hizmetlerini içermemekte olup, sadece malları kapsamaktadır.

Tablo 2: Yİ-ÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık (%)	Temmuz 2024		Temmuz 2023	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
Yİ-ÜFE	100	1,94	41,37	8,23	44,50
Madencilik	3,66	1,55	60,34	9,14	57,51
İmalat	86,45	1,42	41,84	9,26	50,81
Petrol Ürünleri Hariç İmalat	82,76	1,25	42,48	8,62	52,87
Petrol ve Ana Metal Ürünleri Hariç İmalat	73,88	1,36	44,97	8,54	55,05
Elektrik, Gaz Üretimi ve Dağıtım	9,28	7,37	25,27	-5,05	-17,56
Su Temini	0,61	5,28	75,40	7,10	62,64
Ana Sanayi Kollarına Göre Yİ-ÜFE					
Ara Malı		1,57	36,96	8,93	45,52
Dayanıklı Tüketim Malları		1,20	49,78	10,37	54,85
Dayanıklı Tüketim Malları (Mücevherat Hariç)		0,76	50,13	10,21	55,19
Dayanısız Tüketim Malları		0,58	55,41	6,23	63,35
Sermaye Malı		1,78	40,06	11,67	63,29
Enerji		6,28	31,09	5,72	3,82

Kaynak: TÜİK.